

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри
психології

Директор Навчально-наукового інституту
психології та соціальних наук

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри Яна РАЄВСЬКА
(підпис)

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ»**

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня кваліфікація:	доктор філософії з психології
Освітньо-наукова програма:	Психологія

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Основи міжкультурної комунікації англійською мовою
Шифр і назва спеціальності	053 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія (підготовка докторів філософії)
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова (BK1, дисципліна вільного вибору здобувача)
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Лекції: 12 годин; практичні (семінарські) заняття: 24 години; самостійна робота: 54 години.
Термін вивчення дисципліни	1 курс, II семестр
Мова викладання	англійська (пояснення теоретичного матеріалу за потреби – українською)
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/imvsn/kafedra-psihologi/disciplini-vilnogo-viboru.html

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Основи міжкультурної комунікації англійською мовою» належить до вибірових освітніх компонентів (BK1) освітньо-наукової програми «Психологія» підготовки докторів філософії за спеціальністю 053 «Психологія» і вивчається у II семестрі першого року навчання. Курс готує аспіранта до ситуацій, у яких він працює як науковець поза межами власного мовно-культурного середовища: міжнародна конференція, листування з редакцією та колегами, стажування, спільний дослідницький проєкт, збір даних у полікультурній вибірці. Здобувачі опановують ключові теорії та виміри культури (Е. Голл, Г. Гофстеде, Ф. Тромпенаарс, GLOBE), особливості англійської як мови міжнародного наукового спілкування (English as a lingua franca), прагматику ввічливості й збереження обличчя, невербальні коди, а також способи розпізнавання та подолання міжкультурних бар'єрів, стереотипів і непорозумінь. Заняття проводяться англійською мовою у формі комунікативного практикуму: симуляції, рольові ігри, аналіз критичних інцидентів, доповіді та дискусії. Окремий блок присвячено методологічним і етичним вимогам до психологічних досліджень у міжкультурному контексті.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: закономірності, чинники та засоби комунікації між представниками різних культур; виміри культурних відмінностей; прагматичні й мовні особливості англійськомовного академічного та професійного спілкування; механізми формування міжкультурної комунікативної компетентності науковця.

Мета курсу: сформувати у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти міжкультурну комунікативну компетентність, достатню для ефективної та етично коректної професійної взаємодії англійською мовою в міжнародному академічному середовищі, а також для врахування культурного чинника у власних психологічних дослідженнях.

Завдання навчальної дисципліни:

1. розкрити сутність міжкультурної комунікації, співвідношення понять культура, ідентичність, культурний шок та акультурація;
2. сформувати знання про виміри культури за моделями Е. Голла, Г. Гофстеде, Ф. Тромпенаарса та проєкту GLOBE і вміння застосовувати їх для аналізу комунікативних ситуацій;

3. розвинути вміння англомовного академічного спілкування з урахуванням статусу англійської як мови міжнародної науки (English as a lingua franca);
4. сформувати знання про прагматику ввічливості, стратегії збереження обличчя та мовленнєві акти в різних культурних контекстах;
5. ознайомити з невербальними кодами комунікації (проксемика, кінесика, паралінгвістика, ставлення до часу) та їх культурною зумовленістю;
6. сформувати вміння виступати з англомовною доповіддю, вести наукову дискусію, здійснювати нетворкінг і вести професійне листування англійською мовою;
7. розвинути здатність розпізнавати стереотипи, упередження та етноцентризм, аналізувати критичні інциденти й запобігати міжкультурним непорозумінням;
8. сформувати уявлення про моделі розвитку та оцінювання міжкультурної компетентності, а також про методологічні й етичні вимоги до крос-культурних психологічних досліджень.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (OK1); «Філософія науки» (OK2); «Методологія і методи наукових психологічних досліджень» (OK4); володіння англійською мовою на рівні не нижче B1-B2 за Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти; компетентності другого (магістерського) рівня вищої освіти з психології.

Постреквізити навчальної дисципліни: вибіркові дисципліни ВК2 («Академічне англомовне письмо в науково-психологічному дослідженні») та ВК6 («Організація наукової діяльності, грантова підтримка та академічна мобільність» / «Академічне письмо та підготовка публікацій до видань Scopus і Web of Science»); асистентська педагогічна практика (OK12); участь у міжнародних конференціях і програмах академічної мобільності; підготовка англомовних публікацій та публічний захист дисертації.

Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність (ІК)	ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним. СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства.

	СК10. Здатність до рефлексивного управління власною науково-дослідною та науково-педагогічною діяльністю на засадах супервізії, інтервізії й менторства, до побудови індивідуальної траєкторії наукового розвитку та інтеграції у національні й міжнародні дослідницькі мережі.
Програмні результати навчання (РН)	РН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. РН8. Визначати свої професійні можливості та завдання підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності. РН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій. РН13. Здійснювати рефлексивний аналіз власної дослідницької та науково-педагогічної практики із застосуванням супервізійних, інтервізійних і менторських моделей, планувати та коригувати індивідуальну траєкторію наукового і професійного розвитку, презентувати результати в межах національних та міжнародних наукових мереж.

Зміст навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семін.), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Культура і комунікація: теоретичні засади та мовні засоби				
Тема 1	Міжкультурна комунікація як галузь знання: предмет, поняттєвий апарат. Культура, ідентичність, культурний шок, акультурація.	2	3	7
Тема 2	Виміри культури: моделі Е. Голла, Г. Гофстеде, Ф. Тромпенаарса, проєкт GLOBE. Культурні профілі та їх застосування.	2	3	7
Тема 3	Вербальна комунікація в міжкультурному контексті. Англійська як мова міжнародної науки (English as a lingua franca). Академічний реєстр.	1	3	7
Тема 4	Невербальна комунікація та міжкультурна прагматика: проксемика, кінесика, час, ввічливість, мовленнєві акти, збереження обличчя.	2	3	7
<i>Модульна контрольна робота 1</i>				
Змістовий модуль 2. Міжкультурна взаємодія в академічному та професійному середовищі				
Тема 5	Англомовна академічна комунікація: конференційна доповідь, наукова дискусія, нетворкінг, професійне листування.	2	3	7

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семін.), год.	Самост. робота, год.
Тема 6	Міжкультурні бар'єри: стереотипи, упередження, етноцентризм. Критичні інциденти та запобігання непорозумінням.	1	3	6
Тема 7	Міжкультурна взаємодія в команді та переговорах: стилі поведінки в конфлікті, зворотний зв'язок, міжнародні дослідницькі групи.	1	3	6
Тема 8	Розвиток і оцінювання міжкультурної компетентності. Крос-культурні психологічні дослідження: методологія та етика.	1	3	7
<i>Модульна контрольна робота 2</i>				
Разом:		12	24	54

Форма підсумкового контролю – залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-дискусія; комунікативний метод навчання іноземної мови; семінар-дискусія та дебати англійською мовою; рольові ігри й симуляції міжкультурної взаємодії (конференція, співбесіда, переговори); метод критичних інцидентів (critical incidents, culture assimilator); кейс-метод; аналіз автентичних англомовних академічних текстів, відеозаписів доповідей і зразків листування; практикум усної презентації з відеозаписом і розбором; парна та групова робота; проєктний метод (міжкультурне комунікативне портфоліо); рефлексивний щоденник.

Методи оцінювання: усний контроль англійською мовою (опитування, доповідь, участь у дискусії та дебатах, рольова гра); письмовий контроль (культурний профіль, аналіз критичного інциденту, англомовна анотація, академічний лист); практичний контроль (презентація, симуляція переговорів, нетворкінг-сесія); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); захист індивідуального міжкультурного комунікативного портфоліо; самоконтроль, взаємооцінювання та рефлексивний самозвіт.

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором, комп'ютерами та засобами аудіо- і відеозапису виступів; доступ до мережі Інтернет; наукова бібліотека Академії та доступ до наукометричних баз (Scopus, Web of Science). Використовуються офіційний сайт МАУП (<http://maup.com.ua>), система дистанційного навчання Академії, онлайн-платформи для відеокommunікації (для взаємодії з іншомовними партнерами), автентичні аудіо- та відеоматеріали англійською мовою, електронні словники й корпуси англійської мови, ресурс Academic Phrasebank, інструменти порівняння культурних профілів країн, сервіси перевірки англомовного письма та програмне забезпечення для підготовки презентацій.

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на **поточний і підсумковий (семестровий)**. Окремим накопичувальним видом контролю є захист індивідуального міжкультурного комунікативного портфоліо.

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку засвоєння теоретичного матеріалу та сформованості практичних умінь аналізувати комунікативні ситуації за вимірами культури, будувати англомовне академічне висловлювання, вести дискусію та листування, розпізнавати й долати міжкультурні бар'єри. Формами поточного контролю є: усне опитування англійською мовою; участь у дискусії, дебатах і рольових іграх; аналіз критичних інцидентів; підготовка письмових матеріалів (культурний профіль, анотація, лист); виступ із презентацією; взаємне рецензування; виконання завдань для самостійної роботи.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, дебати, симуляція); письмовий контроль (аналітичний огляд, культурний профіль, анотація, академічний лист, аналіз інциденту); практичний контроль (презентація, рольова гра, нетворкінг); тестовий контроль; спостереження; проблемні ситуації.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі **заліку**. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру без проведення окремого підсумкового заходу за умови виконання всіх обов'язкових видів робіт і набуття не менше ніж 60 балів зі 100. Здобувачі, які набрали 35-59 балів, складають залік у терміни, визначені нормативними документами Академії, після доопрацювання невиконаних видів робіт.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи з дисципліни, становить 100.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Разом
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	20	20	40
Модульна контрольна робота	15	15	30
Індивідуальне міжкультурне комунікативне портфоліо	15	15	30
Разом	50	50	100

Поточний контроль оцінюється в межах до 40 балів (робота на заняттях і самостійна робота); модульні контрольні роботи – до 30 балів (дві МКР по 15 балів кожна); міжкультурне комунікативне портфоліо – до 30 балів (два етапи по 15 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання роботи на практичних (семінарських) заняттях. Оцінюються: володіння англomовною фаховою термінологією міжкультурної комунікації; коректність застосування вимірів культури до аналізу ситуацій; якість письмових матеріалів (відповідність жанру, структурованість, мовна правильність); ефективність усного англomовного висловлювання (зв'язність, доречність реєстру, взаємодія зі співрозмовником); культурна чутливість і відсутність стереотипізації; конструктивність участі в дискусії та взаємному рецензуванні. Мовна правильність оцінюється з урахуванням критерію зрозумілості та доречності, а не наближення до мовлення носія мови.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі та оцінюється до 15 балів. Оцінювання (частка правильно виконаних завдань): «відмінно» – понад 90 %; «дуже добре» – 82-89 %; «добре» – 75-81 %; «задовільно» – 68-74 %; «достатньо» – 60-67 %; «незадовільно» – менше 60 %. Відсутність роботи – 0 балів.

Критерії оцінювання індивідуального міжкультурного комунікативного портфоліо (30 балів). Портфоліо готується англійською мовою на матеріалі власного дисертаційного дослідження та обраного здобувачем культурного контексту (країна, міжнародна конференція, потенційна установа для стажування) і виконується у два етапи.

Етап 1 (до 15 балів, змістовий модуль 1) – аналітичний блок: культурний профіль обраної країни чи академічної спільноти за двома моделями вимірів культури; порівняння з

українським контекстом і прогноз потенційних зон непорозуміння; англomовна анотація власного дослідження; зразок академічного листа (до наукового керівника приймальної установи, редакції або організаційного комітету конференції). Критерії: коректність застосування моделей і доказовість висновків (до 5); відповідність жанру й структурі (до 5); мовна якість і доречність реєстру (до 5).

Етап 2 (до 15 балів, змістовий модуль 2) – комунікативний блок: англomовна конференційна доповідь (5–7 хв) із презентацією та відповідями на запитання; участь у дискусії; письмовий аналіз двох критичних інцидентів міжкультурної взаємодії із запропонованими стратегіями поведінки; рефлексивний самозвіт про власний рівень міжкультурної компетентності за моделлю розвитку міжкультурної чутливості та план подальшого розвитку. Критерії: зрозумілість, зв'язність і доречність усного висловлювання (до 5); якість інтеракції та відповідей на запитання (до 5); глибина аналізу інцидентів і рефлексії (до 5).

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
75-81	C	добре	зараховано
68-74	D	задовільно	зараховано
60-67	E	достатньо	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії (<https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html>). Письмові роботи, матеріали портфоліо та презентації мають бути оригінальними, супроводжуватися коректними покликаннями на першоджерела й перевіркою на текстові збіги. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Подання машинного перекладу або згенерованого англomовного тексту як власного мовленнєвого продукту без декларування є порушенням академічної доброчесності.

Політика міжкультурної поваги та недискримінації. Навчальна взаємодія ґрунтується на визнанні рівної гідності культур, неприпустимості ієрархізації культур, стереотипізації та дискримінації за етнічною, національною, релігійною, мовною, віковою чи гендерною ознакою. Культурні відмінності обговорюються як предмет аналізу, а не оцінювання; узагальнення щодо культурних груп формулюються як імовірнісні тенденції, а не як характеристики окремих осіб. Помилка в мовленні розглядається як природний елемент навчання та не є підставою для знецінення учасника.

Політика щодо відвідування, дедлайнів і перескладання. Відвідування занять є обов'язковим; пропущені заняття відпрацьовуються у визначений викладачем спосіб. Оскільки курс є комунікативним практикумом, обов'язковими для зарахування є англomовна доповідь,

участь у рольових іграх і симуляціях та у процедурі взаємного рецензування. Етапи портфоліо виконуються у встановлені терміни; роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання словників, корпусів, перекладачів і генеративного штучного інтелекту допускається як допоміжний засіб підготовки та мовного редагування за умови прозорого декларування, критичної перевірки результатів і збереження авторства здобувача. Усні види робіт (доповідь, дискусія, рольова гра) виконуються без використання автоматичного перекладу. Під час підготовки письмових матеріалів здобувач зазначає, які саме інструменти та для яких операцій були застосовані.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН, насамперед із Ціллю 4 «Якісна освіта», Ціллю 5 «Гендерна рівність», Ціллю 10 «Зменшення нерівності», Ціллю 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» і Ціллю 17 «Партнерство заради стійкого розвитку». Заохочуються міжкультурний діалог, інклюзивна комунікація та міжнародна академічна співпраця.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; методичні рекомендації до міжкультурного комунікативного портфоліо; глосарій англomовних термінів міжкультурної комунікації; добірку автентичних текстів, аудіо- та відеоматеріалів; банк критичних інцидентів і сценаріїв рольових ігор; банк завдань для модульних контрольних робіт; оцінні рубрики (чек-листи) для усного виступу, письмової роботи та участі в дискусії; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навчальний посібник. Київ : Академія, 2012. 288 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : Академія, 2009. 376 с.
3. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 2010. 576 p.
4. Hall E. T. Beyond Culture. New York : Anchor Books, 1976. 298 p.
5. Meyer E. The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business. New York : PublicAffairs, 2014. 288 p.
6. Jandt F. E. An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community. 10th ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2021. 480 p.
7. Ting-Toomey S., Dorjee T. Communicating Across Cultures. 2nd ed. New York : Guilford Press, 2019. 500 p.
8. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. 278 p.

Додаткова література

1. Trompenaars F., Hampden-Turner C. Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business. 4th ed. London : Nicholas Brealey Publishing, 2020. 400 p.
2. House R. J., Hanges P. J., Javidan M., Dorfman P. W., Gupta V. (eds.) Culture, Leadership, and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2004. 848 p.
3. Bennett M. J. (ed.) Basic Concepts of Intercultural Communication: Paradigms, Principles, and Practices. 2nd ed. Boston : Intercultural Press, 2013. 320 p.

4. Deardorff D. K. (ed.) The SAGE Handbook of Intercultural Competence. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2009. 560 p.
5. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited. 2nd ed. Bristol : Multilingual Matters, 2021. 176 p.
6. Jenkins J. English as a Lingua Franca in the International University: The Politics of Academic English Language Policy. London : Routledge, 2014. 250 p.
7. Matsumoto D., Juang L. Culture and Psychology. 7th ed. Boston : Cengage Learning, 2022. 544 p.
8. Swales J. M., Feak C. B. Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills. 3rd ed. Ann Arbor : University of Michigan Press, 2012. 418 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: <http://maup.com.ua>
2. Hofstede Insights – порівняння культурних профілів країн. URL: <https://www.hofstede-insights.com>
3. Рада Європи: Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR). URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>
4. Academic Phrasebank (University of Manchester). URL: <https://www.phrasebank.manchester.ac.uk>
5. British Council – LearnEnglish. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org>
6. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>
7. UNESCO – міжкультурний діалог. URL: <https://www.unesco.org>
8. APA PsycNet. URL: <https://psycnet.apa.org>
9. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com>

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ»**

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність 053 Психологія. ОНП «Психологія». Вибіркова дисципліна (ВК1), 3 кредити ЄКТС / 90 год, II семестр, підсумковий контроль – залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (24 год.) проводяться англійською мовою і мають характер комунікативного практикуму. Вони спрямовані на засвоєння англомовного понятійного апарату міжкультурної комунікації, відпрацювання вмінь аналізувати комунікативні ситуації за вимірами культури, будувати усне й письмове академічне висловлювання, вести дискусію та долати міжкультурні бар'єри. Провідними формами роботи є семінар-дискусія, дебати, рольові ігри та симуляції, аналіз критичних інцидентів, робота з автентичними текстами й відеоматеріалами, презентаційний практикум із відеозаписом, взаємне рецензування.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; засвоїти англomовну термінологію теми за глосарієм; підготувати матеріал на основі власного дисертаційного дослідження та обраного культурного контексту; виконати письмові й аналітичні завдання; за потреби підготувати доповідь або презентацію.

Наскрізний принцип курсу: усі практичні завдання виконуються англійською мовою на матеріалі власного дослідження та обраного здобувачем культурного контексту, тож упродовж семестру формується готовий до використання набір матеріалів для міжнародної академічної взаємодії (культурний профіль, анотація, лист, доповідь, презентація).

Критерії оцінювання роботи на занятті: володіння англійською фаховою термінологією; коректність застосування теоретичних моделей; розуміння, зв'язність і доречність усного висловлювання; якість письмових матеріалів; культурна чутливість і відсутність стереотипізації; активність і конструктивність участі в дискусії та взаємному рецензуванні. Робота на заняттях разом із самостійною роботою оцінюється в межах до 40 балів за семестр.

Семинар 1 (Тема 1, 3 год.). Intercultural communication: key concepts

Питання для обговорення:

1. Міжкультурна комунікація: предмет, міждисциплінарні джерела, основні поняття.
2. Культура: визначення, рівні, метафори (айсберг, цибулина); культурні норми та цінності.
3. Культурна ідентичність та її множинність; ін-група й аут-група.
4. Культурний шок, крива адаптації та стратегії акультурації (за Дж. Беррі).

Практичні завдання:

1. Скласти англomовний глосарій ключових понять теми (15-20 одиниць) із дефініціями.
2. Описати англійською мовою власний культурний профіль за «моделлю айсберга» та презентувати його групі.
3. Проаналізувати навчальний випадок культурного шоку та визначити стратегію акультурації, яку обрав його учасник.

Семінар 2 (Тема 2, 3 год.). Dimensions of culture

Питання для обговорення:

1. Високо- та низькоконтекстні культури; монохронне й поліхронне ставлення до часу (Е. Голл).
2. Виміри культури за Г. Гофстеде та їхня інтерпретація.

3. Дилеми культур за Ф. Тромпенаарсом; культурні кластери проєкту GLOBE.
4. Можливості й обмеження застосування вимірів культури; ризик стереотипізації.

Практичні завдання:

1. Порівняти культурні профілі України та обраної країни за двома моделями й унаочнити результат.
2. Спрогнозувати три потенційні зони непорозуміння в академічній співпраці з представниками цієї культури.
3. Обговорити в дебатах англійською мовою твердження «Cultural dimensions explain behaviour» (позиції «за» і «проти»).

Семінар 3 (Тема 3, 3 год.). English as a lingua franca in academia

Питання для обговорення:

1. Англійська як мова міжнародної науки: функції, варіанти, наслідки для нерідномовних дослідників.
2. Академічний реєстр: формальність, точність, безособовість, хеджування.
3. Мовна нерівність і стратегії її подолання; поняття зрозумілості (intelligibility) як критерію успішності.
4. Типові труднощі україномовних дослідників в англomовному академічному мовленні.

Практичні завдання:

1. Порівняти два англomовні тексти різного регістру та схарактеризувати мовні маркери академічного стилю.
2. Написати англomовну анотацію власного дослідження (до 250 слів) із використанням ресурсу Academic Phrasebank.
3. Виконати взаємне рецензування анотацій за чек-листом (структура, регістр, хеджування).

Семінар 4 (Тема 4, 3 год.). Non-verbal communication and intercultural pragmatics

Питання для обговорення:

1. Невербальні коди: проксемика, кінесика, окулесика, паралінгвістика, гаптика.
2. Ставлення до часу й мовчання в різних культурах.
3. Мовленнєві акти та принцип кооперації; прямі й непрямі стратегії.
4. Ввічливість і збереження обличчя (face-work): позитивна й негативна ввічливість.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати відеофрагмент міжкультурної взаємодії та описати невербальні сигнали і їх можливі інтерпретації.
2. Перебудувати п'ять прямих англomовних висловлювань на непрямі з різним ступенем ввічливості.
3. Розіграти рольову гру «відмова на прохання колеги» у двох культурних сценаріях і порівняти стратегії.

Семінар 5 (Тема 5, 3 год.). Academic communication in English

Питання для обговорення:

1. Конференційна доповідь англійською мовою: структура, мовні кліше, робота з регламентом.
2. Наукова дискусія: формулювання запитання, згода й незгода, уточнення.
3. Академічний нетворкінг: small talk, самопрезентація, обмін контактами.
4. Професійне листування: лист до редакції, організаційного комітету, потенційного наукового керівника.

Практичні завдання:

1. Виголосити англomовну доповідь за матеріалами власного дослідження (5-7 хв) із відеозаписом.
2. Взяти участь у симуляції конференційної секції: поставити запитання доповідачам і відповісти на запитання до себе.

3. Написати англомовний академічний лист за заданим сценарієм і здійснити взаємне рецензування.

Семінар 6 (Тема 6, 3 год.). Barriers, stereotypes and critical incidents

Питання для обговорення:

1. Міжкультурні бар'єри: мовні, поведінкові, ціннісні, інституційні.
2. Стереотипи й упередження: механізми формування та вплив на сприймання.
3. Етноцентризм і культурний релятивізм; поняття культурної скромності.
4. Метод критичних інцидентів як інструмент навчання та дослідження.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати три критичні інциденти за схемою «опис – можливі інтерпретації – найімовірніше пояснення – стратегія поведінки».
2. Виявити стереотипні узагальнення в запропонованих англомовних текстах і переформулювати їх коректно.
3. Описати власний досвід міжкультурного непорозуміння та обговорити його в групі англійською мовою.

Семінар 7 (Тема 7, 3 год.). Teamwork and negotiation across cultures

Питання для обговорення:

1. Міжнародна дослідницька команда: ролі, розподіл відповідальності, узгодження очікувань.
2. Стили поведінки в конфлікті та їхня культурна зумовленість.
3. Зворотний зв'язок у різних культурах: прямий і непрямий; критика та похвала.
4. Переговори: підготовка, аргументація, компроміс, укладення домовленостей.

Практичні завдання:

1. Провести симуляцію переговорів про умови участі у спільному міжнародному проєкті.
2. Сформулювати англійською мовою критичний зворотний зв'язок колезі у двох стилях (прямому й непрямому) та порівняти їх дієвість.
3. Розробити англомовні правила взаємодії (team charter) для уявної міжнародної дослідницької групи.

Семінар 8 (Тема 8, 3 год.). Developing intercultural competence and cross-cultural research

Питання для обговорення:

1. Моделі міжкультурної компетентності: модель розвитку міжкультурної чутливості М. Беннета, модель Д. Дердорф, модель М. Байрама.
2. Інструменти оцінювання міжкультурної компетентності та їхні обмеження.
3. Крос-культурні психологічні дослідження: еквівалентність методик, адаптація та переклад інструментарію, зміщення (bias).
4. Етика досліджень у полікультурних вибірках; поінформована згода в різних культурних контекстах.

Практичні завдання:

1. Здійснити самооцінювання за моделлю розвитку міжкультурної чутливості та скласти індивідуальний план розвитку англійською мовою.
2. Оцінити запропонований дизайн крос-культурного дослідження на предмет еквівалентності інструментарію.
3. Проаналізувати етичний кейс дослідження в полікультурній вибірці та запропонувати рішення.

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (54 год.) забезпечує поглиблене опанування дисципліни, розвиток англомовних комунікативних умінь і послідовну підготовку міжкультурного комунікативного портфоліо. Основні види: опрацювання англомовних джерел; засвоєння термінології за глосарієм; робота з автентичними аудіо- та відеоматеріалами; підготовка письмових матеріалів англійською мовою; підготовка й репетиція усних виступів; аналіз критичних інцидентів; ведення рефлексивного щоденника; підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 1	Опрацювання ключових понять теми; укладання англomовного глосарія; опис власного культурного профілю.	7	Глосарій, есе
Тема 2	Порівняння культурних профілів України та обраної країни за двома моделями; прогноз зон непорозуміння. Етап 1 портфоліо.	7	Культурний профіль
Тема 3	Опрацювання мовних засобів академічного реєстру; написання англomовної анотації власного дослідження. Етап 1 портфоліо.	7	Анотація
Тема 4	Аналіз відеоматеріалів невербальної взаємодії; вправи на непрямі стратегії та ввічливість; підготовка академічного листа.	7	Аналіз, лист
Тема 5	Підготовка та репетиція англomовної конференційної доповіді й презентації; аналіз власного відеозапису.	7	Доповідь, презентація
Тема 6	Аналіз критичних інцидентів; опрацювання джерел про стереотипи й етноцентризм.	6	Аналіз інцидентів
Тема 7	Підготовка до симуляції переговорів; розроблення правил взаємодії міжнародної команди.	6	Team charter
Тема 8	Самооцінювання міжкультурної компетентності; рефлексивний самозвіт; оформлення та захист портфоліо. Етап 2 портфоліо.	7	Захист портфоліо
Разом		54	

3. Методичні рекомендації до міжкультурного комунікативного портфоліо

Міжкультурне комунікативне портфоліо є наскрізним практичним завданням курсу. Мета – сформувати вміння свідомо й ефективно діяти англійською мовою в конкретному міжкультурному академічному контексті та рефлексувати над власним рівнем міжкультурної компетентності. Портфоліо виконується англійською мовою на матеріалі теми дисертації здобувача та обраного ним культурного контексту (країна, міжнародна конференція, установа для стажування) і оцінюється у два етапи (до 15 балів кожен, разом до 30 балів).

Рекомендований склад портфоліо:

1. Обґрунтування вибору культурного контексту та мети взаємодії (до 1 сторінки).
2. Культурний профіль обраної країни чи академічної спільноти за двома моделями вимірів культури з візуалізацією.
3. Порівняння з українським контекстом і прогноз трьох потенційних зон непорозуміння.
4. Англomовна анотація власного дисертаційного дослідження (до 250 слів).
5. Зразок академічного листа англійською мовою за обраним сценарієм.
6. Текст і презентація англomовної конференційної доповіді (5-7 хв).
7. Письмовий аналіз двох критичних інцидентів міжкультурної взаємодії із запропонованими стратегіями поведінки.
8. Глосарій англomовних термінів міжкультурної комунікації (не менше 40 одиниць).
9. Рефлексивний самозвіт за моделлю розвитку міжкультурної чутливості та індивідуальний план розвитку компетентності.
10. Декларація про використання цифрових інструментів і засобів перекладу.

Критерії оцінювання портфоліо (30 балів): коректність застосування теоретичних моделей і доказовість висновків (до 5); відповідність письмових матеріалів жанровим вимогам

(до 5); мовна якість і доречність реєстру (до 5); зрозумілість, зв'язність і переконливість усного виступу (до 5); якість інтеракції та відповідей на запитання (до 5); глибина аналізу критичних інцидентів, рефлексії та дотримання етичних вимог (до 5).

4. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Кожен варіант формується з тестових завдань закритої форми, завдань на відповідність та відкритих (проблемних) завдань; відкриті завдання виконуються англійською мовою. Оцінювання здійснюється до 15 балів за кожну МКР.

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1-4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Міжкультурна комунікація – це: а) вивчення іноземних мов; б) взаємодія між представниками різних культур і процеси творення спільного смислу в ній; в) переклад текстів; г) міжнародне право.
2. Згідно з «моделлю айсберга», до прихованого рівня культури належать: а) мова й одяг; б) цінності, норми й базові припущення; в) кухня та свята; г) архітектура.
3. Високий контекст комунікації (за Е. Голлом) означає, що: а) значну частину змісту передано непрямо, через ситуацію і стосунки; б) усе висловлюють прямо й експліцитно; в) розмова триває довго; г) використовують складну лексику.
4. Поліхронне ставлення до часу передбачає: а) сувору послідовність справ за розкладом; б) паралельне виконання кількох справ і гнучкість щодо термінів; в) відмову від планування; г) пунктуальність як найвищу цінність.
5. Вимір «дистанція влади» (power distance) відображає: а) географічну відстань; б) міру, якою менш впливові члени суспільства приймають нерівність у розподілі влади; в) рівень доходів; г) кількість керівників.
6. Вимір «уникнення невизначеності» (uncertainty avoidance) характеризує: а) схильність до ризику в бізнесі; б) міру дискомфорту від невизначених і неструктурованих ситуацій; в) релігійність; г) рівень освіти.
7. English as a lingua franca – це: а) різновид британської англійської; б) використання англійської як спільної мови між тими, для кого вона не є рідною; в) мова художньої літератури; г) стандарт вимови.
8. Критерієм успішності англомовної академічної комунікації в межах підходу ELF є: а) відсутність акценту; б) зрозумілість і доречність висловлювання; в) наближення до мовлення носія мови; г) швидкість мовлення.
9. Хеджування (hedging) в академічному тексті – це: а) приховування результатів; б) мовне пом'якшення категоричності тверджень; в) скорочення обсягу; г) вживання сленгу.
10. Стратегія негативної ввічливості (за П. Браун і С. Левінсоном) спрямована на: а) критику співрозмовника; б) збереження автономії та незалежності співрозмовника; в) вияв близькості; г) уникнення розмови.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між виміром культури (дистанція влади, індивідуалізм – колективізм, уникнення невизначеності, довгострокова орієнтація) та його змістом.
2. Установіть відповідність між невербальним кодом (проксеміка, кінесика, окулесика, гаптика) та його предметом.
3. Установіть відповідність між стратегією акультурації (інтеграція, асиміляція, сепарація, маргіналізація) та її описом.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання (виконуються англійською мовою).

1. Explain the difference between high-context and low-context communication and illustrate it with an academic example.
2. Compare two cultural dimensions of your choice and explain how they may affect supervisor–doctoral student interaction.

3. Discuss the advantages and limitations of using cultural dimension models in psychological research.
4. Rewrite the given set of direct statements using appropriate hedging and politeness strategies.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5-8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Оптимальна структура конференційної доповіді передбачає: а) повний переказ статті; б) проблема – метод – результати – висновки – перспективи; в) лише подяки; г) огляд літератури.
2. Small talk в академічному нетворкінгу виконує функцію: а) передавання наукових даних; б) встановлення контакту та зниження соціальної дистанції; в) оцінювання колеги; г) укладення договору.
3. Етноцентризм – це: а) інтерес до інших культур; б) оцінювання інших культур за мірками власної як єдино правильної; в) вивчення етнографії; г) багатомовність.
4. Культурний релятивізм передбачає: а) визнання всіх дій прийнятними; б) розуміння явищ культури в їхньому власному контексті; в) відмову від оцінювання будь-чого; г) заперечення універсальних цінностей.
5. Метод критичних інцидентів застосовують для: а) вимірювання інтелекту; б) навчання аналізу міжкультурних непорозумінь через конкретні ситуації; в) статистичного аналізу; г) перекладу текстів.
6. Непрямий зворотний зв'язок типовий передусім для культур із: а) низьким контекстом і прямим стилем; б) високим контекстом і орієнтацією на збереження обличчя; в) низькою дистанцією влади; г) індивідуалістичною орієнтацією.
7. Модель розвитку міжкультурної чутливості М. Беннета описує перехід від: а) незнання до знання мови; б) етноцентричних до етнорелятивних стадій; в) теорії до практики; г) групи до особистості.
8. Міжкультурна компетентність за Д. Дердорф охоплює: а) лише знання мови; б) установки, знання, навички та внутрішні і зовнішні результати; в) лише досвід проживання за кордоном; г) наявність сертифіката.
9. Еквівалентність методики у крос-культурному дослідженні означає: а) однаковий обсяг вибірки; б) зіставність конструкту, методу й одиниць вимірювання в різних культурах; в) однакову мову проведення; г) однакову вартість.
10. Зворотний переклад (back-translation) застосовують для: а) економії часу; б) перевірки мовної та змістової відповідності адаптованої методики; в) публікації статті; г) захисту авторських прав.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між стадією моделі розвитку міжкультурної чутливості (заперечення, захист, мінімізація, прийняття, адаптація, інтеграція) та її характеристикою.
2. Установіть відповідність між видом еквівалентності у крос-культурному дослідженні (конструктна, методична, метрична) та її змістом.
3. Установіть відповідність між жанром англомовної академічної комунікації (abstract, conference talk, cover letter, small talk) та його комунікативним завданням.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання (виконуються англійською мовою).

1. Analyse the given critical incident: describe possible interpretations and suggest an appropriate strategy of behaviour.
2. Explain how stereotypes differ from cultural generalisations and why this distinction matters for researchers.
3. Describe the main methodological challenges of conducting psychological research in multicultural samples.
4. Draft a short plan for developing your own intercultural competence over the next academic year.

5. Перелік питань до заліку

1. Міжкультурна комунікація: предмет, поняттєвий апарат, міждисциплінарні джерела.
2. Культура: визначення, рівні та моделі опису (айсберг, цибулина).
3. Культурні норми, цінності та базові припущення.
4. Культурна ідентичність та її множинність; ін-група й аут-група.
5. Культурний шок: сутність, фази, чинники.
6. Стратегії акультурації за Дж. Беррі.
7. Високо- та низькоконтекстні культури за Е. Голлом.
8. Монохронне й поліхронне ставлення до часу.
9. Дистанція влади як вимір культури та її прояви в академічному середовищі.
10. Індивідуалізм і колективізм.
11. Уникнення невизначеності.
12. Маскулінність – фемінність; довгострокова та короткострокова орієнтація.
13. Дилеми культур за Ф. Тромпенаарсом.
14. Проєкт GLOBE: культурні кластери та практики лідерства.
15. Можливості й обмеження застосування вимірів культури.
16. Англійська як мова міжнародної науки: функції та наслідки для нерідномовних дослідників.
17. Академічний реєстр англійської мови: основні ознаки.
18. Хеджування як засіб академічної комунікації.
19. Зрозумілість (intelligibility) як критерій успішності комунікації в підході ELF.
20. Невербальна комунікація: проксеміка та кінесика.
21. Окулесика, гаптика й паралінгвістика в міжкультурному контексті.
22. Мовчання та його культурні значення.
23. Мовленнєві акти й принцип кооперації.
24. Ввічливість і збереження обличчя: позитивні та негативні стратегії.
25. Англomовна конференційна доповідь: структура й мовні засоби.
26. Наукова дискусія англійською мовою: запитання, згода, незгода.
27. Академічний нетворкінг і small talk.
28. Професійне листування англійською мовою: жанри та вимоги.
29. Міжкультурні бар'єри та їх типологія.
30. Стереотипи й упередження: механізми та наслідки.
31. Етноцентризм і культурний релятивізм.
32. Метод критичних інцидентів.
33. Міжнародна дослідницька команда: ролі та узгодження очікувань.
34. Стили поведінки в конфлікті та їхня культурна зумовленість.
35. Зворотний зв'язок у різних культурах: прямий і непрямий.
36. Міжкультурні переговори: підготовка й ведення.
37. Модель розвитку міжкультурної чутливості М. Беннета.
38. Моделі міжкультурної компетентності Д. Дердорф і М. Байрама.
39. Крос-культурні психологічні дослідження: еквівалентність і адаптація методик.
40. Етика психологічних досліджень у полікультурних вибірках.